

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 48:

Forslag til lov om helårsbeboelsesret.

Af Glistrup (FP) m.fl.

(Fremsat 28/10 82).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Det fremsatte forslag til lov om helårsbeboelsesret er i virkeligheden et forslag om ophævelse af § 7 a i den gældende lov om sommerhuse og camping m.v. Denne bestemmelse forbyder helårsbeboelse i sommerhusområderne, medmindre miljøministeren giver tilladelse dertil.

Formålet med bestemmelsen er naturligvis at sikre, at sommerhusområderne ikke gradvis overgår til helårsbeboelse. Finder man, at et sommerhusområde skal overgå til helårsbeboelse, må det ske som et led i en samlet kommunal og amtskommunal planlægning, hvor man samtidig kan sikre beboerne den nødvendige forsyning med offentlig service m.v. Man har været meget restriktiv med at give enkeltstående tilladelser til helårsbeboelse i sommerhusområder, og der kan opregnes en række grunde til, at man har denne praksis.

Først og fremmest må nævnes, at der er et hensyn at tage til det store flertal, der ønsker at benytte deres sommerhus som et udpræget fritidshus. Kommer der et større antal helårsbeboere, vil det uundgåeligt føre til krav om gadebelysning, asfaltering af veje, renovation hele året m.v., og derved vil området efterhånden komme til at ligne et almindeligt parcelhusområde.

Men der er også et hensyn at tage til de mennesker, der tænker på at flytte ind som helårsbeboere i et sommerhusområde. Jeg har mærket mig, at forslagsstillerne siger, at sådanne indflyttere må finde sig i forholdene, som de er, og det vil de måske nok også gøre i begyndelsen, men som tiden går, vil de pågældende kommuner blive stillet over for ønsker om en udbygning af social- og sund-

hedsforvaltningen, af undervisningstilbud, offentlig transportbetjening, postbetjening og renovation. Kommunerne er forpligtede til at yde offentlig service i form af sociale ydelser, skoler m.v. Dette indebærer store økonomiske og planlægningsmæssige problemer for kommunerne, og hvis de ikke selv kan styre udviklingen, er der en risiko for fejlinvesteringer.

For det tredje vil jeg også nævne, at sommerhusloven beskytter den danske natur. Der er herhjemme et betydeligt pres på efterspørgslen efter jord til rekreative formål, og presset er naturligvis særlig stort her i hovedstadsområdet. Jeg er klar over, at det for kommunerne er et alvorligt problem med den stigende ulovlige helårsbeboelse i sommerhuse, og jeg kan oplyse, at 6 nordsjællandske kommuner i 1980 gjorde opmærksom på problemet. Foranlediget heraf nedsatte miljøministeren et udvalg med repræsentanter for de kommunale organisationer og de berørte ministerier til at overveje disse problemer. Dette udvalg afgav betænkning i 1981 og stillede her forslag om en stramning af reglerne ved bl.a. helt at ophæve dispensationsmuligheden.

Der er i regeringen forståelse for, at mange i en krisetid ikke har råd til at have 2 boliger og derfor er fristede til at vælge sommerhuset til bolig som den billigste og mest attraktive udvej, men denne omstændighed kombineret med vanskelighederne ved at administrere og håndhæve den gældende ordning har medført en uheldig udvikling i mange sommerhusområder. Selv om det i den nuværende situation er svært, må denne udvikling standses, bl.a. af hensyn til kommunerne.

Regeringen er derfor indstillet på at fremkomme med forslag, der skal give kommunerne bedre muligheder for at styre udviklingen i sommerhusområderne, og som på længere sigt skal frigøre disse fra den eksisterende helårsbeboelse. Lovforslaget må samtidig sikre . . . .

Første næstformand (Knud Østergaard):

Det vil fremme forhandlingerne, hvis man ikke alene kan høre sidemanden, men også, hvad der bliver sagt fra talerstolen.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

[Miljøministeren]

... at der ikke i fremtiden sker etablering af ny ulovlig helårsbeboelse i disse områder. Det skal altså stadig væk være forbudt at bo hele året i sommerhusområderne, men der skal fortsat i særlige tilfælde være mulighed for at opnå en dispensation fra forbuddet.

Man kunne også overveje at henlægge denne dispensationsadgang til kommunerne, da det er naturligt, at de er de nærmeste til at vurdere, hvornår det ud fra økonomiske og planlægningsmæssige hensyn vil være forsvareligt. Det giver også en forenkling. Miljøankenævnet bør være klageinstans, men der er jo også betydelige retssikkerhedshensyn at varetage ved administrationen af en sådan lovgivning, og ved afviklingen af den bestående ulovlige helårsbeboelse skal der selvfølgelig tages menneskelige hensyn, hvad jeg også er sikker på at kommunerne vil gøre.

Hvis en kommune i øvrigt finder det hensigtsmæssigt og rimeligt, at et samlet sommerhusområde overgår til helårsbeboelse, kan det jo ske efter de almindelige regler i planlovgivningen.

På denne baggrund må jeg afvise det foreliggende lovforslag.

Sonja Mikkelsen (S):

Med dette lovforslag forsøger fremskridtspartiet for anden gang at få folketinget til at vedtage, at der ikke længere skal være sommerhuse til. Med ét slag skal sommerhuse gøres til helårshuse uden undtagelse, for det bliver jo konsekvensen, hvis forslaget vedtages.

Jeg skal kort pege på nogle af følgerne af en vedtagelse.

Alle sommerhusområder bliver pludselig til byer; det vil rejse krav om offentlig service på samme niveau som andre byers – og med rette. Det vil slå kommunernes planer i stykker, når det gælder bl.a. skoledækning og kloakering, og her skal jeg erindre fremskridtspartiet om, at dette lige har bifaldet, at regeringen foreslår kommunerne at spare på kloakeringen i sommerhusområderne, de sommerhusområder, der hermed skal afskaffes. Jo, overblikket er der! Der skal laves gadebelysning, vand-, varme- og elforsyning skal etableres, og naturen, som de fleste sommerhusejere vel egentlig har anskaffet sig et sommerhus for at nyde, vil træde i baggrunden og blive slidt ned.

Vurderingen af sommerhusene økonomisk vil blive en vurdering af dem som helårshuse, og for mange vil det dermed være slut med huset ved havet. I forbifarten skal også nævnes, at det vil gå ud over udlejningen til turister, fordi priserne for at leje vil stige. Sådan kunne man fortsætte, og det er jeg sikker på at efterfølgende ordførere vil gøre.

Det vil alt i alt blive en dyr fornøjelse for den enkelte og for samfundet.

Da det af bemærkningerne til lovforslaget – hvis man i det hele taget kan benævne disse to linjer som et lovforslag – nærmest fremgår, at man slet ikke lovligt kan sætte sine ben i sit sommerhus fra 30. september til 1. april, skal jeg gøre opmærksom på, at § 7 a i loven om sommerhuse og camping m.v. ikke hindrer, at sommerhuset benyttes til at holde weekend eller ferie i i vintersæsonen.

Socialdemokratiet afviser dette forslag fra fremskridtspartiet i dag, som det også skete den 8. maj 1980.

Finn Jørgensen (KF):

I den konservative folketingsgruppe har vi opfattet lovforslagets hensigt på samme måde, som miljøministeren har givet udtryk for: at nu skal der lukkes op for, at man kan bebo sommerhuse eller fritidshuse, som de vel burde hedde, hele året. Derfor kan indledningen til bemærkningerne være noget vildledende, for deri står, at problemet er, at der er nogle, der ikke må overnatte i deres sommerhuse i dele af vinterhalvåret, men det er jo ikke dele af vinterhalvåret, det drejer sig om, det drejer sig om at omdanne sommerhusområder til helårsområder.

Når det er sagt, vil jeg også godt sige, at umiddelbart kan det virke både rimeligt og tiltalende med en sådan liberalisering af bestemmelserne, men giver man sig til at tænke nærmere efter, virker det både betænkeligt og skadeligt.

Det, der kan være tiltalende ved det, er, som ministeren også var inde på det, at det vil kunne løse problemerne for dem, der i god tro eller af anden grund har slået sig fast ned i deres sommerhuse, og som er kommet i vanskeligheder, efter at de har boet der i en årrække. Men det spørgsmål kan også løses på anden måde, og jeg synes, det er væsentlig mere tiltalende at få det løst på den måde, der er skitseret, nemlig ved, at der skabes

[Finn Jørgensen]

en dispensationsmulighed for kommunerne, således at de kan tage stilling til, om og hvordan problemet skal løses for de helårsbeboere, der bor i sommerhusområder.

Jeg vil gerne pege på de ulemper og uheldige virkninger, der rammer dels dem, der har et sommerhus, og som gerne vil bo i dette sommerhus eller fritidshus i et rekreativt område, dels kommunerne.

Mange har valgt et fritidshus, fordi de ønsker at bo i et område, der er anderledes end det, de bor i til daglig, og hvis et sommerhusområde derfor mere eller mindre indrettes eller ændres således, at det kommer til at ligne helårsbeboelse, går det rekreative tabt for en lang række sommerhusejere. Det vil altså være en meget stor ulempe for dem, hvis et lovforslag af denne art gennemføres.

En anden ting er de krav, der som nævnt af foregående talere vil blive stillet til kommunerne om udbygning af sommerhusområderne, så de bliver helårsområder. Det afvises i bemærkningerne fra forslagsstillerne. Man kan ikke sige, at det afvises sagligt, for man siger bare, at det er noget pjat, hvis dette bliver brugt som argument mod forslaget, men det skal nok vise sig at være temmelig alvorligt, for dermed ville man tillade, at der blev to slags helårsbeboelser: helårsbeboelse af kvalitet 1 og helårsbeboelse af kvalitet 2.

Det er muligt, at de, der i første omgang flytter ud, vil acceptere at bo i et område af 2. kvalitet, men det er nok kun til at begynde med, for naturligvis vil de pågældende hurtigt begynde at påberåbe sig, at de betaler kommuneskat på en rigtig måde som dem, der bor i et rigtig helårsområde, og derfor vil de da stille krav om at få de samme faciliteter, de samme ydelser.

I Roskilde amt ligger der en kommune, der hedder Bramsnæs. Den har 2.400 helårsbeboelser og 2.000 sommerhusbeboelser. Den pågældende kommune har 4 skoler for øjeblikket og en klassekvotient på 20.

Hvis man tænkte sig, at sommerhusområdet i Bramsnæs kommune blev udnyttet på samme måde som helårsbeboelsen, ville det betyde, at antallet af skolesøgende børn i kommunen ville vokse fra 1.400 til 2.500, og det ville betyde, at der skulle oprettes 58 nye klasser. Det er blot et eksempel på de problemer, man i givet fald ville påføre kommunerne, og så ville der for alvor være tale om en dårlig ressourceudnyttelse, for de familier,

der ville flytte derud, ville flytte fra områder, hvor der i forvejen er skoler og andet til deres børn.

På mig virker dette forslag på samme måde, som hvis man ville have stillet forslag om, at enhver skulle have lov til at bygge hvad som helst på en hvilken som helst grund uden hensyn til, hvor den var beliggende; det kunne være ude på landet, eller det kunne være inde i byen. Det system, som vi i det konservative folkeparti sætter pris på – at vi har byområder, at vi har landområder, og at vi har sommerhusområder – ville man slå helt i stykker, og derfor afviser vi lovforslaget.

Sønderby (V):

Det er ikke første gang, dette forslag er fremsat i folketinget, og venstres ordfører sidste gang, hr. Brøndlund Nielsen, sagde, da forslaget var fremme sidst, at noget af det virkede umiddelbart tiltalende, men at der var mange betænkeligheder ved forslaget.

Som det er sagt af de foregående ordførere, går forslaget ud på at ophæve § 7 a i den gældende lov om sommerhuse og camping. Jeg synes nok, at forslagsstillerne overdriver, når de finder det afskyeligt, at denne paragraf hindrer folk i at bo og overnatte i sommerhuse; det er nok et lidt stærkt udtryk. Vi ved jo, at mange, måske omkring 3.000, mere eller mindre ulovligt overtræder denne lov – det har man også været inde på i noget af det, der er blevet sagt – og det er ikke holdbart. Vi ved også, at mange af disse søger dispensation hos miljøministeren, og det kan vel være formålstjenligt at se, om denne dispensationsmulighed kunne overføres til kommunen; det nævnte miljøministeren lidt om i sin indledning. Det er trods alt kommunerne, der har ansvaret for den planlægning, der foregår ude i sommerhusområderne.

Boligstandarden i sommerhusene er vel blevet væsentligt forbedret, og mange – det er særlig pensionister – foretrækker at bo i sommerhuset i stedet for i en lille lejlighed i byen. Følgevirkningerne af en opblødning af beboelsesretten i et sommerhusområde er imidlertid, som mange af ordførerne har været inde på, meget komplicerede. Vi må jo gøre det klart for de mennesker, der søger om dispensation, at de kan stille krav til kommunen om renovation, snerydning, ud-

[Sønderby]

bygning af social- og sundhedsvæsen, skolevæsen osv. Også problemet med at fastholde områderne som rekreative områder må tages med i betragtning – det var miljøministeren også inde på.

Men venstre er tilfreds med, at miljøministeren vil overveje at give kommunerne bedre mulighed for at styre udviklingen ved, at det er dem, der får mulighed for at give dispensation, og vi vil vente og se dette forslag.

Med disse bemærkninger har vi tilkendegivet, at der er problemer omkring beboelsesret i sommerhusområderne, men vi finder ikke, at det foreliggende lovforslag løser dette problem, for så enkelt er det ikke. Venstre vil deltage positivt i udvalgsarbejdet og prøve at finde en løsning, som alle implicerede parter kan leve med, og som liberaliserer lovgivningen noget i retning af at lægge afgørelsen ud til kommunerne.

Hove Sørensen (SF):

Jeg kan være enig med forslagsstillerne i, at de rammer, der er lagt omkring planlægningen, begrænser folks mulighed for at vælge den boform, de har lyst til. Der er jo ønsker om alternative boformer med nogle kvaliteter, som er værd at bygge på, men som vanskeligt lader sig passe ind i den centralisering af boligbebyggelsen, som ligger i planlovgivningen.

Jeg har f.eks. svært ved at se det rimelige i myndighedernes behandling af folkene oppe i Thylejren. Lempeligere regler kunne være et af de instrumenter, der kan sikre de små landsbyers eksistens og være med til at give dem nyt liv. Jeg mener imidlertid ikke, at dette forslag kan løse problemerne, uden at jeg helt skal afvise, at der kan være enkelte steder i landet, hvor det kan være en god idé at kigge på det.

Jeg synes ikke, det er en god idé at omdanne mange af vore rekreative naturområder til almindelige parcelhuskvarterer med velfriserede haver, hække, fortove og gadebelysning, for uanset hvad forslagsstillerne siger i bemærkningerne, er det jo lige præcist, hvad der vil ske.

Forslagsstillerne mener også, at folk må tage den risiko med ikke at kunne få hjælp hurtigt i tilfælde af sygdom, men også her er virkeligheden jo en anden, for selvfølgelig vil de ønske den hjælp, i det øjeblik de er alvor-

ligt syge, og selvfølgelig vil de også få den hjælp, der er behov for, uanset de omkostninger, det medfører.

Min største betænkelighed skal imidlertid ses i relation til den almindelige boligsituation med for få boliger til en rimelig pris. Jeg kan frygte, at vi i sommerhusene får et udbud af billige lejeboliger af dårlig standard, som mange – især med de nedskæringer, vi ser i øjeblikket – vil være henvist til at flytte ind i, uanset om de har lyst til det, bare fordi de ikke har råd til noget, der er bedre.

Som sagt vil vi gerne diskutere muligheden for, at folk i højere grad selv kan bestemme deres boform, og hvis dette lovforslag kan give anledning til en sådan diskussion, ville jeg synes, det var udmærket.

Maisted (FP):

Jeg synes selvfølgelig, det er et godt forslag. Det er et godt forslag, fordi det er en protest mod det planlægningsvanvid, som vi har oplevet i mange år i det danske samfund, og det er et godt forslag, fordi det styrker den personlige frihed. Det er jo det, der er meningen. At tænke sig, at vi i et land, som vi kalder frit, har så mange restriktioner, at folk ikke kan få lov til at bo et velbygget hus, fordi det ligger i et sommerhusområde! Det er jo noget, planlæggerne har bestemt, og det er noget, alle disse bekymrede mennesker her bestemmer på andre menneskers vegne, altså igen et eksempel på, at vi fremmer en udvikling i det danske samfund, hvorved man fratager det enkelte menneske dets ret til at tænke selvstændigt og til at bestemme over sin egen tilværelse.

Og alle de indvendinger, de kommer med, har vi nævnt i bemærkningerne til lovforslaget. Det er ikke noget, vi vil indføre, men det er noget, de andre i bekymring omgående vil indføre, selv om vi udtrykkeligt har sagt, at selvfølgelig har folk også valgfrihed på disse områder; de kan ikke komme og kræve en særlig service, fordi de nu vælger at flytte ud i et sommerhusområde.

Men det grundlæggende og det, der er det rigtige i dette forslag, er, at det er en beskyttelse af det enkelte menneskes personlige frihed til at vælge, hvor det vil bo, og det er mig ufatteligt, at man kan tale om et frit samfund og så stå og tale for så mange restriktioner, som ingen mennesker kunne

[Maisted]

drømme om at indføre, hvis man går ind for et frit samfund.

Hahn (CD):

Centrum-demokraterne finder dette forslag ganske udmærket til en viderebehandling i udvalget. Vi har tillid til, at miljøministeren vil komme med et forslag, som vi kan tiltræde, om, at man overlader til kommunerne at give dispensation. Der er naturligvis mange forhold, der skal tages i betragtning. Der er udprægede sommerhusområder, og der er områder, hvor helårsbeboelse er mulig. F.eks. kan man se på forholdet omkring pensionisterne. Der kan være pensionister, som har en lejlighed eller et lille hus i byen, og som også har et sommerhus til helårsbeboelse. Der er også her i landet mangel på boliger i byerne, og det ville da være meget passende, om disse pensionister fik tilladelse, dispensation, til at benytte deres sommerhus, hvis det er indrettet dertil, til helårsbeboelse.

Vi vil fra vort partis side deltage meget positivt i disse overvejelser og forhandlinger, og jeg opfordrer ministeren til, når kommunerne skal administrere forholdene, at tage et særligt hensyn til de områder, hvor pensionister har et helårsbeboet sommerhus, for det er jo noget andet, end hvor et sommerhus udlejes hele året til fremmede mennesker. Det er da helt absurd at tænke sig, at dette sommerhus ikke kan benyttes af ejerne selv.

Jeg vil slutte med at sige, at vi deltager positivt i forhandlingerne, og vi har fuld tillid til, at miljøministeren vil komme med en passende redegørelse til næste udvalgs møde.

Dræbye (RV):

Jeg tror, forslagsstillerne vil have meget svært ved i nogen af de kommuner, som vil være virkelig berørt af det, at finde kommunalbestyrelsesmedlemmer – det gælder også for forslagsstillernes eget parti – som ikke ville mene, at dette ville betyde en kraftig fordyrelse for de pågældende kommuner. Det ville samtidig vanskeliggøre deres økonomiske og fysiske planlægning, deres planlægning af socialområdet, af skoleområdet osv. Sjældent har vi set et forslag fra fremskridtspartiet, som så entydigt ville resultere i nye offentlige udgifter.

En nærmere dokumentation og beskrivelse af det kan hr. Glistrup og de øvrige forslags-

stillere finde i folketingets forhandlinger 1979-80, 2. samling, sp. 8915, hvor fru Aase Olesen på det radikale venstres vegne kommenterer forslaget ved dets første fremsættelse. Jeg skal helt henholde mig til disse bemærkninger, der konkretiserer, på hvilke områder og hvordan dette vil resultere i ganske kraftigt stigende offentlige udgifter. Vi mener, at der her netop er et eksempel på, at det offentlige ved planlægning kan sikre sig mod uventede og for store udgifter, og det er klart, at det skal vi også opnå.

Der kan på enkeltområder – og det er der i øvrigt også i fru Aase Olesens tale redegjort for – være ting, som må tages op. Der er administrative afklaringer, som ikke er foretaget, hvilket vanskeliggør kommunernes administration af sommerhusområderne. Så vidt jeg er orienteret, er der stadig væk mangler, selv om der er foretaget ikke så lidt udredningsarbejde, bl.a. vedrørende en nøjere fastlæggelse af, hvem der egentlig har bopælskommunens ansvar i forbindelse med den sociale lovgivning, underholdsydelser m.m. Her mener vi, at der skal træffes nogle beslutninger, som letter sommerhuskommunerne i deres administration, men hr. Glistrups lovforslag er aldeles uegnet til dette formål.

Waldorff (VS):

Jeg synes ikke, det var særlig behageligt at høre den socialdemokratiske ordførers indlæg vedrørende dette forslag. Jeg synes, at det indlæg osede langt væk af formynderi og mistillid til folks evne til og ikke-anerkendelse af folks lyst til at indrette sig og indrette deres liv og bolig sådan, som de faktisk har lyst til at gøre det.

Det blev endnu tydeligere af den konservative ordførers indlæg. Det synes jeg er interessant, fordi de konservative altid påberåber sig liberalismen som princip. Det, vi hører, er, at man ikke fra konservativ side mener, at man kan acceptere, at der findes eller kommer til at findes boligområder af kvalitet 1 og kvalitet 2, som de blev kaldt. Til oplysning, hvis ordførerne ikke skulle være klar over det: der findes allerede i dag boligområder, der er så forskellige i kvalitet, og mig bekendt har de konservative aldrig nogen sinde haft nogen indvendinger imod, at f.eks. den danske arbejderbefolkning levede i boliger, som var af utrolig ringe kvalitet sam-

[Waldorff]

menlignet med en række andre befolkningsgruppers boliger. Jeg tror ikke, at det her i virkeligheden har så meget med de konservative omhu for kvaliteten af byggeriet at gøre, som det har med nogle andre ting at gøre.

Jeg mener, at det, der er fornuftigt i forslaget, er, at det åbner for, at folk kan indrette sig anderledes end på den måde, den danske formynderstat mener at folk skal indrette sig på. Det synes jeg er en interessant problemstilling.

Man nævner en række ting, som har med planlovgivning at gøre, og siger, at det her vil vanskeliggøre, at der bliver noget, der hedder rekreative områder, hvor folk kan have det rart om sommeren, og sådan noget. Ja men sådan behøvede det jo netop ikke at være. Der findes faktisk mennesker i dette land, selv om man herfra nægter at se det i øjnene, der ønsker at indrette deres tilværelse kvalitativt anderledes, end en hel masse andre mennesker gør. Hvis de faktisk ønsker det, ja men så skal de selvfølgelig have lov til at bo i en anderledes bolig i et rekreativt område, uden at vejene bliver asfalteret, uden at der er vejbelysning, og uden at der bliver lagt fortove, og sågar uden kloakering, hvis det er det, de har lyst til.

Jeg mener, det er fantastisk, at denne planlægningsstat ikke kan tillade den slags ting, for jeg mener godt, at man kunne. Hvis det var det, der var målet med forslaget, kunne man godt sikre sig, at det forblev områder, som havde en eller anden rekreativ karakter, og alligevel lade folk bo der, hvis de havde lyst til det. Jeg synes i hvert fald, tanken kunne være værd at vende i luften for mange planlæggere.

Der er én grund til, at vi synes, at det her forslag er noget møg, og det vil vi også godt være med til at diskutere. Det er, at i en situation, hvor den borgerlige regering skærer ned på det almenyttige byggeri, og hvor der er den mest omfattende bolignød, vi har set i masser af år, kan det her forslag bruges til en anden ting – jeg vil da ikke påstå, at det er det, der har været fremskridtspartiets formål, men vi kan jo nævne det som et spørgsmål – nemlig at man begynder at spekulere i udlejning af sommerhuse til helårsbeboelse, hvor sommerhusejere kan udnytte den enorme boligmangel, der er, til at hente nogle fuldstændig ublu fortjenester hjem på at leje ud til folk, der ikke har en bolig. Forslaget kan

også i princippet, sådan som det er udformet, åbne for, at virkelig ringe boliger bliver taget i brug som moderne klondykebebyggelse for folk, som ikke har noget at bo i eller ikke har råd til at betale den pris, boligerne koster i dag.

Jeg tror godt, jeg kan sige, at hvis vi var i en situation, eller hvis den borgerlige regering ville ønske at bringe os i en situation, hvor der var de ordentlige boliger, som folk havde brug for, så var vi ikke bekymrede for at sige, at folk skal, hvis de virkelig har lyst til det, have lov til at bo et sted, hvor der er grantræer omkring, og hvor der ikke er kloakker, og hvor der ikke er gadelygter og sådan noget. Det skal i hvert fald ikke være vores opgave at dirigere, hvordan folk skal indrette sig, men det er klart, at vi skal prøve at tage højde for, at nogle sommerhusejere ikke udnytter boligsituationen og henter sig profitter hjem på at spekulere i folks boligproblemer.

(Kort bemærkning).

Sonja Mikkelsen (S):

Det er hr. Waldorffs bemærkning om socialdemokratiets formynderiske holdning, der bringer mig herop.

Jeg tror, at hr. Waldorff glemmer eller overser, at sommerhusbyer intet har tilfælles med livet i det idylliske, gennemmoderniserede husmandssted, som hr. Waldorff ligesom antydede kunne være alternativet til den livsform, de fleste mennesker i Danmark nu engang har.

(Kort bemærkning).

Waldorff (VS):

Jeg synes, at kvaliteten af det sidste indlæg er belyst alene ved det faktum, at jeg ikke sagde ét eneste ord om, hvordan de boliger så ud, som folk kunne have lyst til eller kunne få lov til at bo i.

Steffensen (KrF):

Det lovforslag, vi her har til behandling, må kristeligt folkeparti afvise på det grundlag, som foreligger. Argumenterne for følgerne af at gå ind på lovforslagets intentioner er jo fremført af en række ordførere, så dem skal jeg ikke gentage. Vi kan fuldt ud tilslutte os miljøministerens bemærkninger, og navnlig er vi tilfredse med, at regeringen tænker

[Steffensen]

på at fremsætte et lovforslag, som tager problemerne op til belysning og til løsning, og vi erkender, at det er der behov for. Derfor synes vi, at det er udmærket, at det sker. Specielt synes vi, det er udmærket, at man åbner en dispensationsadgang for kommunerne. Man må sige, at kommunerne, som miljøministeren også nævnedes det, kan og bør have ansvaret for, om et bestemt område skal gøres til helårsbeboelsesområde med de følger, det måtte have for kommunen og for de mennesker, som skal bo der.

På det grundlag, som foreligger, og med de bemærkninger, som er knyttet til lovforslaget, må vi sige, at vi må tage afstand fra det. Vi erkender, at der er nogle problemer, som skal løses, men vi mener, at det, miljøministeren har bebudet, vil være et bedre apparat dertil.

Glistrup (FP):

I det sidste par måneder har folketinget vel behandlet omkring 100 forskellige samfundsanliggender. Ikke ét eneste af disse har i den grad klart og præcist stillet i relief det grundlæggende modsætningsforhold mellem de to vidt forskellige holdninger, vi har i dette samfund, sådan som det her forslag gør det på et afgrænset område, hvor man simpelt hen kan sige: hvad er folks fundamentale ideologi, fundamentale holdning? Det er det, denne sag drejer sig om; det er et holdnings-spørgsmål.

Vi har på den ene side fremskridtspartiet, der med sit forslag vil styrke det enkelte menneskes personlige frihed over for formyndersamfundet, over for planlægger-samfundet. Over for det har vi så de 4 gamle partiets tilslutning til Big Brother-systemet, klart udtrykt af den konservative ordfører i dag, hvor man siger: uh, hvor er det dog forfærdeligt, hvis det enkelte menneske skulle have frihed til noget som helst. Det enkelte menneske må ikke – for nu at tage hr. Finn Jørgensens afsluttende bemærkninger – på nogen som helst måde være med til at slå det fine embedsmands- og planlægningssystem i stykker, som vi i den grad har bygget på. Jo, skal man have lykke i Danmark, skal man slå det embedsmandsbureaukrati i stykker, man skal knuse det på alle leder og kanter. Man skal gøre præcis det stik modsatte af, hvad hr. Finn Jørgensen her gjorde sig til

talmand for i sin trang til at få Orwellske og Huxleyske tilstande ind i »Fagre nye Danmark«.

Det var ækelt at høre et indlæg som det, hr. Finn Jørgensen fremkom med om, at vi absolut skal over til simpelt hen at sige: det enkelte menneske eksisterer kun som et redskab for dem, der sidder på rådhusene, i amtsrådene osv. Det var den holdning, det konservative folkeparti her gav udtryk for, og det tager vi meget, meget skarpt afstand fra.

Når man skal forsøge at hoste op med nogle forkølede undskyldninger, hvor man sådan nogenlunde skal gyde en sukkeroverflade over sit ønske om at fornægte det enkelte menneske og det enkelte menneskes personlige frihed, kan man jo komme med et væld af grunde. Hr. Dræbye har jo helt ret i, at det kom fru Aase Olesen med, da vi havde forhandling her sidst om dette forslag. Derfor vil hr. Dræbye, hvis han sammenholder forslagens bemærkninger med fru Aase Olesens indlæg sidste gang, se, at forslagens bemærkninger faktisk er bygget op på den måde, at vi ét for ét tager fru Aase Olesens argumenter eller påståede argumenter ved vinge-benet og påviser, at de ikke har nogen som helst relevans, noget som helst praktisk eller sagligt indhold.

Noget af det, der klang igennem i dag, var, at man siger: ja men de mennesker, der flytter ud i sommerhusområderne, vil jo komme og fremsætte krav om veje og kloaker og post og busforbindelser og sportspladser, og hvad de nu ellers kommer og siger at de vil have. Ja men lad da de mennesker kræve! Dette samfund har ikke en øre i de offentlige kasser de næste 25 år til at inklade sig på at tage de krav til følge. Det tror jeg nok at den gældsætningspolitik, der har været ført her i landet de sidste 22 år, borger for. De kan skribe op og lave demonstrationer ude på sommerhusstrandene i november om, at nu vil de gerne have ditten og datten, men de får ikke noget som helst, så lad dem bare skråle og skribe.

Nu er jeg slet ikke sikker på, at det lige præcist bliver de mennesker, fru Sonja Mikkelsen talte om, der vil komme til at bo mest derude. Jeg tror nok, at der også er nogle danskere af den type, hr. Waldorff beskrev, nemlig mennesker, som faktisk godt kan lide at bo under primitive forhold, godt kan lide

[Glistrup]

at være vikingebadere, godt kan lide at vågne op og se grantræer dækkede med nyfalden sne, og hvad man nu ellers oplever, når man bor i den slags områder og absolut ikke vil have nogen til at forstyrre sig. At det skulle være folk, der, hvad f.eks. miljøministeren var inde på, ville nedslide naturen i særlig grad, der vil flytte derud, tror jeg ikke. Tværtimod tror jeg, at de, der vil flytte ud i den slags områder, er folk, der vil være lykkelige for at hvile i sig selv i fred og ro, og som bestemt vil være med til at skærme naturen på alle leder og kanter.

Hr. Waldorff var bange for, at vi ville komme ud for udnyttelse af den såkaldte bolig nød. Der er ikke nogen særlig grund til at tro, at det typisk vil blive den slags mennesker, som flytter ud. Det bliver nok mennesker, der enten er unge, eller som kan leve på en sten, eller som er pensionister og ikke har noget fast arbejde. Netop det, at der ikke er nogen særlige offentlige transportforbindelser o.lign. til dem, betyder, at det slet ikke ville være sådan nogle fremtidens vesterbrokarreer el.lign., der kommer til at ligge ude i plantagerne i Gilleleje eller i Vestjylland, eller hvor det her forslag nu skulle få den store betydning.

Hr. Finn Jørgensen var inde på, at det da ville være forfærdeligt, hvis Bramsnæs kommune pludselig skulle have 1.100 skoleelever mere. Hvad forfærdeligt er der i det? Så er der jo andre kommuner, der får 1.100 skoleelever mindre, og så går det lige op; det må man da virkelig se at indrette sig efter. Der er ikke nogen som helst grund til at tro, at man absolut skal bygge skolepaladser, som vi har været vant til i 1960'erne, til de 1.100 børn i Bramsnæs. Der er udmærkede huse i Bramsnæs, hvor de børn kan undervises, uden at det er nødvendigt at bygge nye skoler i Bramsnæs. Og omvendt: de forskellige forføjlede skolepaladsbyggerier, man har lavet i andre byer, kan glimrende anvendes til andre ting, om det så er indkvartering af mennesker, eller hvad der nu kan være tale om.

Det afgørende er, at familierne bor, hvor familierne selv vil bo, at man ikke trænger ind i det mest intime i mennesketilværelsen, nemlig hvor folk selv ønsker at bo, på den måde, at man kommer og siger: det skal vi nok sidde og dirigere oppe fra kommune-

kontoret på den ene eller på den anden måde.

Miljøministeren var så frygtelig bange for, at der ville være risiko for planlægningsmæssige fejltagelser og fejlinvesteringer osv. Ja men det at have en planlovgivning er det samme som at åbne for fejlinvesteringer, for der er ikke nogen som helst, der kan planlægge 10, 15, 20 år ud i fremtiden, sådan som man tror at man kan i planlovgivningen. Tænk på dem, der i 1962 sad og planlagde, hvordan det skulle være i 1982, og som ikke rigtig tænkte på oliekrise og på, hvad der nu ellers har været, f.eks. stigende benzinpriser, og tænk på, hvad der er sket med fremtidsperspektiverne fra 1962 til 1982! Det at have al den dér beskæftigelsesterapi med, at de sidder og tegner med farvelade rundt omkring på deres kort og siger: dette skal være grønt, og dette skal være rødt, og dette skal være brunt, osv., er simpelt hen bare at lukke op for fejlinvesteringer.

Man får kun rigtige investeringer ved at afskaffe planerne, for så er det folk selv, der skal tænke sig om og gå ud for deres egne penge, og ikke folk i fodformede sko, der skal finde ud af for andres penge, hvordan man skal lave tingene. Afskaffer vi derfor planlovgivningen, formindsker vi antallet af fejlinvesteringer. Styrker vi planlovgivningen, øger vi fejlinvesteringernes antal.

Fru Sonja Mikkelsen var bekymret for, hvordan det ville gå med udlejningen til turister, og hvad der ellers ville ske i disse mange forhold. Ja men lad da folk selv finde ud af det! Det budskab, vi forhandler om i dag, er: skal folk selv finde ud af det, eller skal de sidde og finde ud af det på kommunekontoret, i ministeriernes departementer og andre steder? Der er ikke nogen som helst tvivl om for fremskridtspartiet, at man selv skal finde ud af det.

Miljøministeren var bekymret over, at man havde fået disse klager fra de 3 sommerhuskommuner i Nordsjælland i 1980, der havde ført til, at et embedsmandsudvalg var gået ind for, at man helt skulle lukke bare det åndehul, der ligger i dispensationsadgangen. Man skal ikke gå ud og spørge rævene om, hvordan gæssene skal have lov til at opføre sig. Det er jo det, man gør, når man siger, at disse 3 kommuner i Nordsjælland og de mennesker, som sidder i miljøministeriet, og

[Glistrup]

som har siddet i embedsmandsudvalget, skal tage stilling til disse spørgsmål.

Det bliver i hvert fald ikke et hak bedre, endside liberaliseret – for at anvende hr. Sønderbys misvisende udtryk – hvis man lægger det her ud til kommunerne. Det kommer bare til at gå ud på, at de, der er gode venner med borgmesteren, kan få lov til at bo i deres sommerhuse, og de, man ikke kan lide, de, som f.eks. har medlemskort til fremskridtspartiet eller noget andet afskyeligt, får ikke lov til at bo derude. Det, man får ud af at lægge en sådan afgørelse af, hvorvidt et menneske må bo i sit eget hus, ud til kommunerne, er, at man får en serie usaglige, smålige afgørelser. Har vi en kristeligt folkeparti-formand for det udvalg, der skal dispensere, vil det være sådan, at hvis den pågældende har et barn uden for ægteskab inde i byen, så kan han ikke få lov til at bo der, for han er da en væmmelig en, men er han indremissionsk, så kan han godt få lov til at bo der.

Derfor skal vi ikke have nogen, hverken i miljøministeriet eller ude omkring i landet på de forskellige råduse, til på nogen som helst måde at disponere. Den, der disponerer over en fast ejendom, er ham, der ejer ejendommen, ikke nogen som helst andre, hverken i nærdemokratiet eller i fjerndemokratiet. Derfor stemmer de, der har sansen for nordisk frihed tilbage, ja til dette lovforslag, og derfor får dette forslag kun 15 ja-stemmer i folketinget.

(Kort bemærkning).

Finn Jørgensen (KF):

Jeg synes, at hr. Glistrups indlæg var lige så berigende som bemærkningerne til lovforslaget. Jeg vil dog gøre en enkelt bemærkning til det, der er fremkommet.

Hr. Glistrup har åbenbart ikke forstået, at jeg har prøvet ved et eksempel at vise nogle af de konsekvenser, forslaget kunne have. Hr. Glistrup siger, at det da er ligegyldigt, at man f.eks. i Bramsnæs kommune skal bygge skoler, så man kan få plads til 900 eller 1.400 flere skoleelever; de kommer jo bare væk fra skolerne andre steder. Men der er da nogle, der skal betale de skoler, og de står færdige det sted, de flytter fra.

Hvis det ikke er misbrug af det offentliges ressourcer, så ved jeg ikke, hvad det er. Men

det er altså det, fremskridtspartiet gør sig til talsmand for.

(Kort bemærkning).

Dræbye (RV):

Hr. Glistrup indledte med at sige, at dette er et holdningsspørgsmål, det er et spørgsmål om at bekæmpe formynderstaten, det er et spørgsmål om at give folk lov til at etablere sig sådan, som de har lyst til.

Hvor langt hr. Glistrups holdning rækker, vil vi få at se i morgen, når folketinget skal behandle beslutningsforslag nr. B 20, tilfældigvis også fremsat af hr. Glistrup, fordi der er en gruppe mennesker, ca. 1.000, der har etableret sig et sted i København. Til dem siger hr. Glistrup: det er et holdningsspørgsmål, I skal væk, I kan ikke få lov til at etablere jer på de vilkår, I har gjort det på. Det er tilfældigvis Christiania, det drejer sig om, og så rækker hr. Glistrups holdning ikke længere.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Min holdning er præcis den samme i morgen til Christiania, som den er i dag til sommerhusområderne. De, der ejer området, skal bestemme, hvem der skal bo der. Det skal ikke være de dér 200–300 forløbne mennesker, der kan ødelægge 38 tdr. land, som man gør det derude, og dermed hindre de 200.000, der bor rundt omkring i små lejligheder, i at komme derud. Hvis de vil lave et alternativt samfund, har vi masser af udmærkede ryddede udflytterbyer i Grønland, hvor de kan leve deres liv og virkelig skabe et alternativt samfund. Det skal ikke være i nærheden af kroer og bistandskontorer o.lign., som det er ude på Bådsmadsstrædes kaserne. Derfor er holdningen præcis den samme i morgen, som den er i dag.

Hr. Finn Jørgensen vil jeg spørge, om han aldrig nogen sinde har hørt om den stråttækte skole, hvorfra vi er sunket, og hvortil vi atter skal op. Der er ingen grund til at bygge nye skolepaladser i Bramsnæs. Der er masser af udmærkede lokaler i Bramsnæs, hvor man glimrende kan undervise 1.100 børn mere, end man gør i øjeblikket. Det er hele hr. Finn Jørgensens tro på, at det absolut er Big Brother-staten, der skal sørge for børnene på alle leder og kanter! De kan lære den lille

[Glistrup]

tabel lige så godt på ydmyge steder, som de kan lære den i marmorpaladser.

(Kort bemærkning).

Dræbye (RV):

Nærlæsning af hr. Glistrups sidste bemærkning vil tydeligt illustrere, hvilket frihedsbegreb hr. Glistrup betjener sig af. Jeg synes, at hr. Glistrup skal have det tilbud – jeg skal gerne give ham det i morgen også – at vi jo kan forære dem, der bor på Christiania, det areal, og så kan de få lov til at etablere sig frit. Så behøver hr. Glistrup ikke at deportere dem til Grønland, eller hvad det var, hr. Glistrup fik sagt om dem, der bor på Christiania.

Jeg synes, det er oplagt, at hr. Glistrup skal få lov til at stå ved det frihedsbegreb i morgen.

Ministeren for Grønland (Tom Høyem):

Jeg skal ikke blande mig i debatten, men høfligst anmode om, at Grønland holdes uden for denne diskussion. Der er brug for danskere af en helt anden karat dér.

(Kort bemærkning).

Finn Jørgensen (KF):

Naturligvis kan man ikke forlange, at hr. Glistrup skal kende noget til forholdene i Bramsnæs, og det er også demonstreret, at det gør han ikke. Rent faktisk er der en folkeskolelovgivning, der også gælder for den kommune, og hvis der kommer disse børn i den skolepligtige alder, så skal de altså gå i skole det pågældende sted, og så påfører man den befolkning, der bor der i forvejen, en betydelig andel af udgifterne ved at fremskaffe de nødvendige lokaler. Det kan ikke nedgøres med en bemærkning om skolepaladser eller andet, for de bygger ganske fornuftigt i Bramsnæs. Det koster noget, når der kun er 2.000 familier, hvis der kommer næsten lige så mange børn yderligere. Det må hr. Glistrup da kunne forstå.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Jeg skal ikke forlænge debatten, men jeg synes alligevel, at jeg vil komme med en enkelt bemærkning til hr. Glistrup, der anvendte ordet liberalisme og brugte lang tid til at

forklare, hvad det er for noget. Jeg vil godt frabede mig hr. Glistrups måde at forklare på, hvad liberalisme er, hvis det skal være på den måde. Jeg synes nok, at det er forkert – og jeg vil bruge det udtryk, hr. Glistrup har i lovforslaget: »afskyeligt« – at man pådutter kommunalbestyrelsesmedlemmer og kommunalbestyrelsesformænd osv., at hvis de får en ret til dispensation fra denne lov, hvad miljøministeren arbejder med, så bliver den forvæltet på den måde, hr. Glistrup påstod.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Magt korrupperer. Enhver, der får myndighedskasket på, bliver som Marius Andersen o.lign. Derfor skal hr. Sønderby ikke tro, at man pludselig bliver helgen, fordi man bliver valgt til kommunalbestyrelsesmedlem. Den måde, hr. Sønderby og hans parti har befamlet begrebet liberalisme på, finder jeg bestemt også særdeles afskyelig.

Hr. Dræbye spørger mig om mit frihedsbegreb. Det er det, der er udtrykt i Danmarks Riges Grundlovs § 73: »Ejendomsretten er ukrænkelig.« Dér står jeg på den danske forfatnings grund, og jeg kan ikke se nogen som helst grund til, at disse 300 personer ude i Christiania skal fortrænge de 200.000 fra at bruge det som et offentligt parkområde, hvad hr. Dræbye vil lade dem gøre ved at overlade det til frit område for dem.

Jeg må bedrøve Grønlandsministeren med, at vi ikke kan sige, at folketinget ikke bestemmer for Grønland. Man kan sige om en lov, at den ikke gælder for Grønland, men folketinget har lov til at tage alt dansk område med. Hvis Grønlandsministeren kommer lidt mere rundt i Grønland, så vil han se, at der er et væld af steder, hvor den grønlandske lokalbefolkning frem til 1960erne befandt sig glimrende, og hvor der er huse og andre ting til rådighed, hvor christianitterne glimrende kunne huse 100 km fra nærmeste beboede sted. Dér kan man sende christianitterne hen, hvis de absolut vil lave et alternativt samfund af den ene eller anden art.

Til hr. Finn Jørgensen må jeg sige, at jeg kender udmærket den skolelov, som det konservative folkeparti og fremskridtspartiet stemte imod – det var før hr. Finn Jørgensens tid herinde. Jeg ved udmærket, at vi har en dårlig skolelov, vi har en dårlig byrdefor-

[Glistrup]

delingslov. Men fordi folketetinget har lavet dårlige skolelove og lavet dårlige byrdefordelingslove, er der da ikke nogen grund til, at vi skal straffe bageren for, hvad smeden har gjort, og simpelt hen risikere, at folk ikke har lov til selv at bruge deres sommerhuse. Vi sidder her for at lovgive, for at lave fornuftige love, og selvfølgelig bør vi ændre de standarder, der er for folkeskolen og folkeskolens byggeri, overensstemmende med, hvad dette land har råd til, og selvfølgelig skal det ikke hænge på en enkelt kommune, om den har flere eller færre børn. Det er noget, der burde være en statsudgift.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Det kan godt være, at det ikke kommer selve lovforslaget ved, men når man nu i lovforslaget og i miljøministerens redegørelse nævner, at kommunerne skal have en dispensationsret, så vil jeg meget gerne frabede mig, at hr. Glistrup sammenligner samtlige kommunalbestyrelsesmedlemmer med hr. Marius Andersen i Ålborg. Han har fået sin straf for det, og man skal ikke generalisere på den måde.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Jeg er nok væsentligt nærmere livets realiteter end hr. Sønderby, når jeg generaliserer fra hr. Marius Andersen til dem, der i al almindelighed virker i dansk offentlig tjeneste og hverv, hvad enten de er valgt eller udpeget. Hr. Marius Andersen var ikke noget undtagelsestilfælde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til miljø- og planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 57:

Forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse. (Særlig forældelsesfrist).

Af Margrete Auken (SF) m.fl.
(Fremsat 9/11 82).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Lad mig med det samme slå fast, at jeg er enig i, at der på nogle områder er behov for en længere forældelsesfrist for miljølovsovertrædelser, og derfor ser regeringen frem til, at vi her i folketetinget finder en velafbalanceret løsning. Hvordan ændringerne af miljøbeskyttelsesloven nærmere skal udformes, skal jeg ikke prøve at fastlægge på nuværende tidspunkt.

Som forslagsstillerne allerede ved, blev der under den tidligere regering nedsat et udvalg, som fik til opgave at vurdere håndhævelsen af de bygge- og miljøretlige bestemmelser. I august måned blev dette udvalg specielt anmodet om at se nærmere på de strafferetlige forældelsesproblemer, der har været rejst på miljøområdet. Regeringen mener ikke, at der bør gennemføres lovændringer, før udvalget har afsluttet sit arbejde. Udvalgets betænkning var ventet her i efteråret, men denne tidsfrist har desværre ikke kunnet overholdes. Det skyldes ikke blot, at udvalget har taget nogle meget omfattende problemer op til overvejelse, men også, at der under udvalgets arbejde er dukket nye spørgsmål op, som er inddraget i arbejdet.

Jeg har sendt det foreliggende lovforslag til udvalget med en anmodning om, at udvalget fremskynder arbejdet mest muligt, og jeg forventer, at udvalgets betænkning foreligger i begyndelsen af det nye år, og at vi på grundlag heraf kan drøfte en tilfredsstillende løsning på forældelsesproblemerne.

Løvig Simonsen (S):

Socialdemokratiet har megen forståelse for de intentioner, der ligger bag socialistisk folkepartis lovforslag. Det har vi for øvrigt også vist i vores indstilling vedrørende erstatningssagen mod Cheminova. Men det fore-